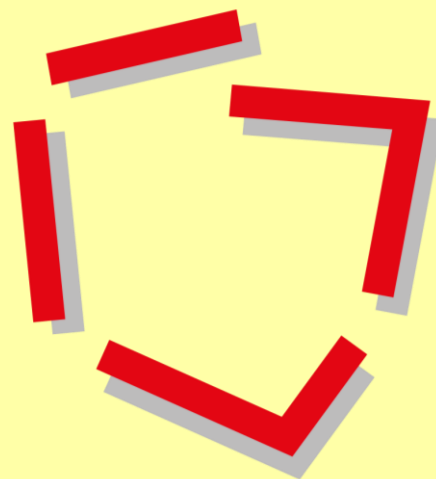

ZGROMADZENIE JUBILEUSZOWE ZWIĄZKU POWIATÓW POLSKICH

Mieczysław Janowski, dr
Refleksje 2018+ z dwóch perspektyw

Warszawa, 11 IX 2018 r.

**Uchwałą Programowa I Krajowego Zjazdu Delegatów
NSZZ „Solidarność”
– październik 1991**

...

VI Samorządna Rzeczpospolita

TEZA 19.

Pluralizm światopoglądowy, społeczny, polityczny i kulturalny powinien być podstawą demokracji w samorządnej Rzeczypospolitej.

TEZA 20.

Autentyczny samorząd pracowniczy będzie podstawą samorządnej Rzeczypospolitej.

TEZA 21.

Samodzielne prawnie, organizacyjnie i majątkowo samorzady terytorialne muszą być rzeczywistą reprezentacją społeczności lokalnej.

TEZA 22.

Organizacje i ciała samorządowe powinny uzyskać reprezentacje na szczeblu najwyższych władz państwowych.

TEZA 21 – Samodzielne prawnie, organizacyjnie i majątkowo samorządy terytorialne muszą być rzeczywistą reprezentacją społeczności lokalnej.

Podstawą autentycznego samorządu terytorialnego musi być wyłonienie go w wolnych wyborach. Powinny one zapewnić możliwość kandydowania osobom wysuniętym przez organizacje społeczne, a także grupy obywatelskie. (...).

Organy samorządu terytorialnego muszą uzyskać uprawnienia do decydowania o całokształcie spraw lokalnych, w tym zakresie mogą podlegać jedynie uregulowanemu ustawowo nadzorowi organów państwowych, służących kontroli przestrzegania prawa. W razie sporu między samorządem a organami administracji rozstrzygnięcie powinno należeć do sądu. Samorządy terytorialne muszą mieć prawo do prowadzenia działalności gospodarczej. Niezbędna jest możliwość zawierania porozumień między samorządami. Dla realizacji swych zadań samorządy muszą mieć osobowość publicznoprawną oraz prawo do uzyskiwania samodzielnych środków finansowych (podatki lokalne). (...)

(Fragmenty z uchwały programowej I Krajowego Zjazdu Delegatów Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”. Gdańsk, 7 października 1981 r.)

Stan wojenny 1981-1983

Musicie od siebie wymagać, nawet gdyby inni od was nie wymagali.

Doświadczenia historyczne mówią nam o tym, ile kosztowała cały naród okresowa demoralizacja.

**Dzisiaj, kiedy zmagamy się
o przyszły kształt naszego życia społecznego,
pamiętajcie, że ten kształt zależy od tego,
jaki będzie człowiek.**

A więc: czuwajcie!

Jan Paweł II – Jasna Góra, 1983 r.

*Porozumienia „okrągłego stołu”
2 luty – 5 kwietnia 1989*

PODSTOLIK SAMORZĄDOWY

SAMORZĄD TERYTORIALNY

Samorząd terytorialny to wspólnota mieszkańców żyjących na określonym terytorium, natomiast władza samorządowa to najbliższy obywatelowi poziom władzy. Istnienie samorządu terytorialnego zapewnia realizację **zasady decentralizacji i zasady pomocniczości (subsydiarności)**, których nadrzędnym celem jest przekazanie kompetencji w zakresie zarządzania i podejmowania decyzji organom najbliższym obywatelowi. Podstawową zasadą, na której opiera się działalność organów samorządowych jest względna niezależność od władzy rządowej oraz ochrona interesu społeczności lokalnej. O tym, co będzie dobre dla wspólnoty, najlepiej wiedzą osoby, które w niej mieszkają i są z nią bezpośrednio związane. Na tym założeniu opiera się ustrój samorządu terytorialnego w Polsce i nie tylko. **Istotą samorządności jest pozostawienie samym obywatelom jak najszerszego pola decyzyjności i możliwości wyboru oraz kompetencji decydowania o sprawach związanych z ich codziennym życiem.**

Sam Rząd - to nie wszystko.

SAMORZĄD!

**Państwo, którego racją bytu jest
suwerenność społeczeństwa
i któremu powierzono jest strzeżenie
niepodległości, nie powinno nigdy
tracić przed oczu swego najważniejszego
celu, jakim jest
wspólne dobro wszystkich obywateli,
wszystkich bez wyjątku, a nie tylko dobrobyt
jakiejś szczególnej grupy.**

Jan Paweł II - 1980

**Pamięć o moralnych przesłaniach "Solidarności",
a także o naszych, jakże często tragicznych doświadczeniach
historycznych, winna dziś oddziaływać w większym stopniu
na jakość polskiego życia zbiorowego,
na styl uprawniania polityki czy jakiegokolwiek działalności
publicznej, zwłaszcza takiej, która jest sprawowana na
mocy społecznego wyboru i zaufania.**

**Służba narodowi musi być zawsze ukierunkowana na dobro
wspólne, które zabezpiecza dobro każdego obywatela...**

POLITYKA

**Polityka winna być rozumiana jako
działanie nacechowane roztropną
troską o dobro wspólne.**

ROK 1990

8 marca - Sejm uchwalil ustawę
o samorządzie terytorialnym (*gminnym*)
oraz ordynację wyborczą do rad gmin
[inicjatywa Senatu].

27 maja – Pierwsze po II wojnie światowej w pełni wolne wybory.

Wybory do rad gmin.

Frekwencja wyborcza wyniosła 42,27%.

Komitety Obywatelskie - 53,1%

Lokalne kom. wyborcze - 24,7%

PSL - 4,3%

Socjaldemokracja RP - 2,7%

KPN - 1,0%

ROK 1993

**26 kwietnia - Polska ratyfikowała
Europejską Kartę Samorządu
Terytorialnego.**

Do dziś jednak nie ratyfikowaliśmy EKSR.

EUROPEJSKA KARTA SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO,

sporządzona w Strasburgu dnia 15 października 1985 r.

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniu 15 października 1985 r. została sporządzona w Strasburgu Europejska Karta Samorządu Terytorialnego w następującym brzmieniu:

Przekład:

**EUROPEJSKA KARTA
SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO**

PREAMBUŁA

Państwa członkowskie Rady Europy, sygnatariusze niniejszej Karty,

zważywszy, iż celem Rady Europy jest zacieśnienie więzi pomiędzy państwami członkowskimi w celu ochrony i urzeczywistnienia idei oraz zasad, które stanowią ich wspólny dorobek;

zważywszy, że jednym ze środków służących realizacji tego celu jest zawieranie umów w dziedzinie administracji;

zważywszy, że społeczności lokalne stanowią jedną z zasadniczych podstaw ustroju demokratycznego;

zważywszy, że prawo obywateli do uczestnictwa w kierowaniu sprawami publicznymi jest jedną z demokratycznych zasad, wspólnych dla wszystkich państw członkowskich Rady Europy;

**EUROPEAN CHARTER
OF LOCAL SELF-GOVERNMENT**

PREAMBLE

The member States of the Council of Europe, signatory hereto,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity-between its members for the purpose of safeguarding and realising the ideals and principles which are their common heritage;

Considering that one of the methods by which this aim is to be achieved is through agreements in the administrative field;

Considering that the local authorities are one of the main foundations of any democratic regime;

Considering that the right of citizens to participate in the conduct of public affairs in one of the democratic principles that are shared by all member States of the Council of Europe;

**CHARTE EUROPÉENNE
DE L'AUTONOMIE LOCALE**

PRÉAMBULE

Les Etats membres du Conseil de l'Europe, signataires de la présente Charte,

Considérant que le but du Conseil de l'Europe est de réaliser une union plus étroite entre ses membres afin de sauvegarder et de promouvoir les idéaux et les principes qui sont leur patrimoine commun;

Considérant qu'un des moyens par lesquels ce but sera réalisé est la conclusion d'accords dans le domaine administratif;

Considérant que les collectivités locales sont l'un des principaux fondements de tout régime démocratique;

Considérant que le droit des citoyens de participer à la gestion des affaires publiques fait partie des principes démocratiques communs à tous les Etats membres du Conseil de l'Europe;

przekonane, że to właśnie na szczeblu lokalnym prawo to może być realizowane w sposób najbardziej bezpośredni;

przekonane, że istnienie społeczności lokalnych wyposażonych w rzeczywiste uprawnienia stwarza warunki dla zarządzania skutecznego i pozostającego zarazem w bezpośredniej bliskości obywatela;

świadome faktu, że ochrona i ugruntowanie samorządu terytorialnego w poszczególnych krajach Europy przyczyniają się w poważnym stopniu do budowy Europy w oparciu o zasady demokracji i decentralizacji władzy;

przyznając, że jest to możliwe przy założeniu, że społeczności lokalne wyposażone są w organy decyzyjne ukonstytuowane w sposób demokratyczny i korzystają z szerokiej autonomii odnośnie do kompetencji, sposobów ich wykonywania oraz środków niezbędnych do realizacji ich zadań,

uzgodniły, co następuje:

Convinced that it is at local level that this right can be most directly exercised;

Convinced that the existence of local authorities with real responsibilities can provide an administration which is both effective and close to the citizen;

Aware that the safeguarding and reinforcement of local self-government in the different European countries is an important contribution to the construction of a Europe based on the principles of democracy and the decentralisation of power;

Asserting that this entails the existence of local authorities endowed with democratically constituted decision-making bodies and possessing a wide degree of autonomy with regard to their responsibilities, the ways and means by which those responsibilities are exercised and the resources required for their fulfilment,

Have agreed as follows:

Convaincus que c'est au niveau local que ce droit peut être exercé le plus directement;

Convaincus que l'existence de collectivités locales investies de responsabilités effectives permet une administration à la fois efficace et proche du citoyen;

Conscients du fait que la défense et le renforcement de l'autonomie locale dans les différents pays d'Europe représentent une contribution importante à la construction d'une Europe fondée sur les principes de la démocratie et de la décentralisation du pouvoir;

Affirmant que cela suppose l'existence de collectivités locales dotées d'organes de décision démocratiquement constitués et bénéficiant d'une large autonomie quant aux compétences, aux modalités d'exercice de ces dernières et aux moyens nécessaires à l'accomplissement de leur mission,

Sont convenus de ce qui suit:

Po zaznajomieniu się z powyższą Kartą, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

- została ona uznana za słuszną w całości, jak i każde z postanowień w niej zawartych,
- jest przyjęta, ratyfikowana i potwierdzona,
- będzie niezmiennie zachowywana.

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie dnia 26 kwietnia 1993 r.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *L. Wałęsa*

L.S.

Minister Spraw Zagranicznych: *K. Skubiszewski*

ROK 1997

**KONSTYTUCJA
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

z dnia 2 kwietnia 1997 r.

(Dz. U. z dnia 16 lipca 1997 r.)

Rozdział VII

SAMORZĄD TERYTORIALNY

Art. 163.

Samorząd terytorialny wykonuje zadania publiczne nie zastrzeżone przez Konstytucję lub ustawy dla organów innych władz publicznych.

Art. 164.

1. Podstawową jednostką samorządu terytorialnego jest gmina.
2. Inne jednostki samorządu regionalnego albo lokalnego i regionalnego określa ustawa.
3. Gmina wykonuje wszystkie zadania samorządu terytorialnego nie zastrzeżone dla innych jednostek samorządu terytorialnego.

Art. 165.

1. Jednostki samorządu terytorialnego mają osobowość prawną. Przysługują im prawo własności i inne prawa majątkowe.
2. Samodzielność jednostek samorządu terytorialnego podlega ochronie sądowej.

Art. 166.

1. Zadania publiczne służące zaspokajaniu potrzeb wspólnoty samorządowej są wykonywane przez jednostkę samorządu terytorialnego jako zadania własne.
2. Jeżeli wynika to z uzasadnionych potrzeb państwa, ustawa może zlecić jednostkom samorządu terytorialnego wykonywanie innych zadań publicznych. Ustawa określa tryb przekazywania i sposób wykonywania zadań zleconych.
3. Spory kompetencyjne między organami samorządu terytorialnego i administracji rządowej rozstrzygają sądy administracyjne.

Art. 167.

1. Jednostkom samorządu terytorialnego zapewnia się udział w dochodach publicznych odpowiednio do przypadających im zadań.
2. Dochodami jednostek samorządu terytorialnego są ich dochody własne oraz subwencje ogólne i dotacje celowe z budżetu państwa.
3. Źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego są określone w ustawie.
4. Zmiany w zakresie zadań i kompetencji jednostek samorządu terytorialnego następują wraz z odpowiednimi zmianami w podziale dochodów publicznych.

ROK 1998

**Ustawy tworzące nowy kształt
władzy publicznej
w Polsce.**

ROK 1998

1. **Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa** (Dz. U. Nr 91, poz. 576)
2. **Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym** (Dz. U. Nr 91, poz. 578)
3. **Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie** (Dz. U. Nr 91, poz. 577)
4. **Ustawa z dnia 1 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej** (Dz. U. Nr 106, poz. 668)
5. **Ustawa z dnia 16 lipca 1998 r. Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików wojewódzkich** (Dz. U. Nr 95, poz. 602)
6. **Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o wejściu w życie ustawy o samorządzie województwa oraz ustawy o administracji rządowej w województwie** (Dz. U. Nr 99, poz. 631)
7. **Ostawa z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa** (Dz. U. Nr 96, poz. 603)

ROK 1998 c. d.

8. Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej – w związku z reformą ustrojową państwa (Dz. U. Nr 106, poz. 668) zwana *ustawą kompetencyjną*
9. Ustawa z 13 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz. U. Nr 133, poz. 872)
10. Ustawa z 26 listopada 1998 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999 i 2000 (Dz. U. Nr 150, poz. 983)
11. Ustawa z 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 155, poz. 1014)
12. Ustawa z 29 grudnia 1998 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrożeniem reformy ustrojowej państwa (Dz. U. Nr 162, poz. 1126), w której dokonano m. in. zmiany ustawy o samorządzie terytorialnym, noszącej od 1 stycznia 1999 roku tytuł „ustawa o samorządzie gminnym” oraz kodeksu postępowania administracyjnego.

Ponadto, w drodze odrębnych nowelizacji zmieniono kilka innych ustaw ustrojowych, w tym w szczególności: o **regionalnych izbach obrachunkowych** (ustawa z 18 grudnia 1998 r. – Dz. U. Nr 160, poz. 1062) i o **samorządowych kolegiach odwoławczych** (ustawa z grudnia 1998 r. – Dz. U. Nr 162, poz. 1124).

ROK 1998

**11 października - Wybory samorządowe,
uwzględniające ustawy składające się na tzw. reformę samorządową.
Stworzona została trójstopniowa struktura, składająca się z:
samorządowych województw, powiatów i gmin.
Frekwencja wyborcza wyniosła śr. 45,50%.**

Irena Lipowicz
Przewodnicząca
Komisji Samorządu Terytorialnego
i Polityki Regionalnej
Sejm III kadencji

Mieczysław Janowski
Przewodniczący
Komisji Samorządu Terytorialnego
i Administracji Państwowej
Senat IV kadencji

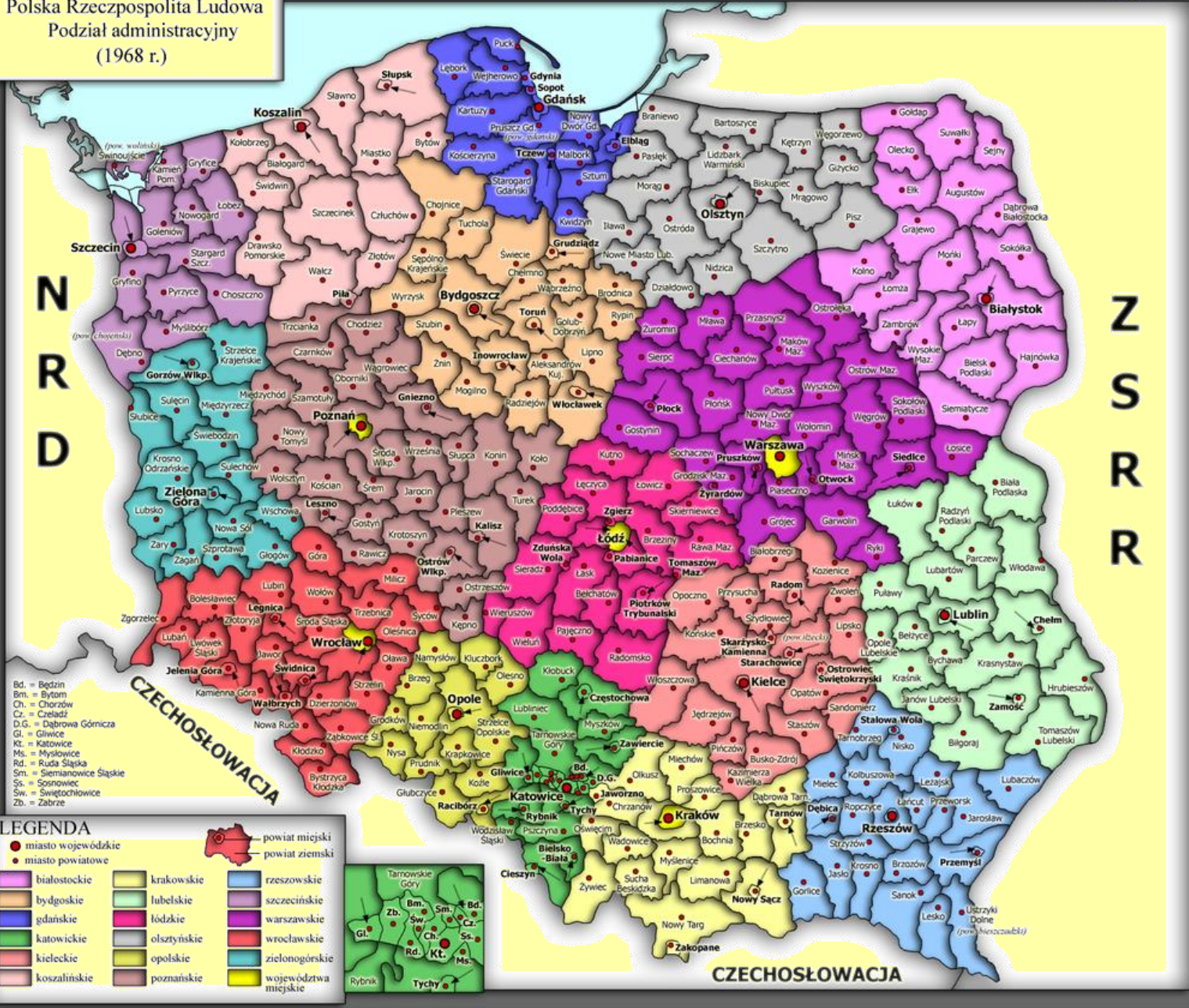
Jakie województwa?

Ile województw?

Polska Rzeczpospolita Ludowa
Podział administracyjny
(1968 r.)

Made by: Qqerim 2006

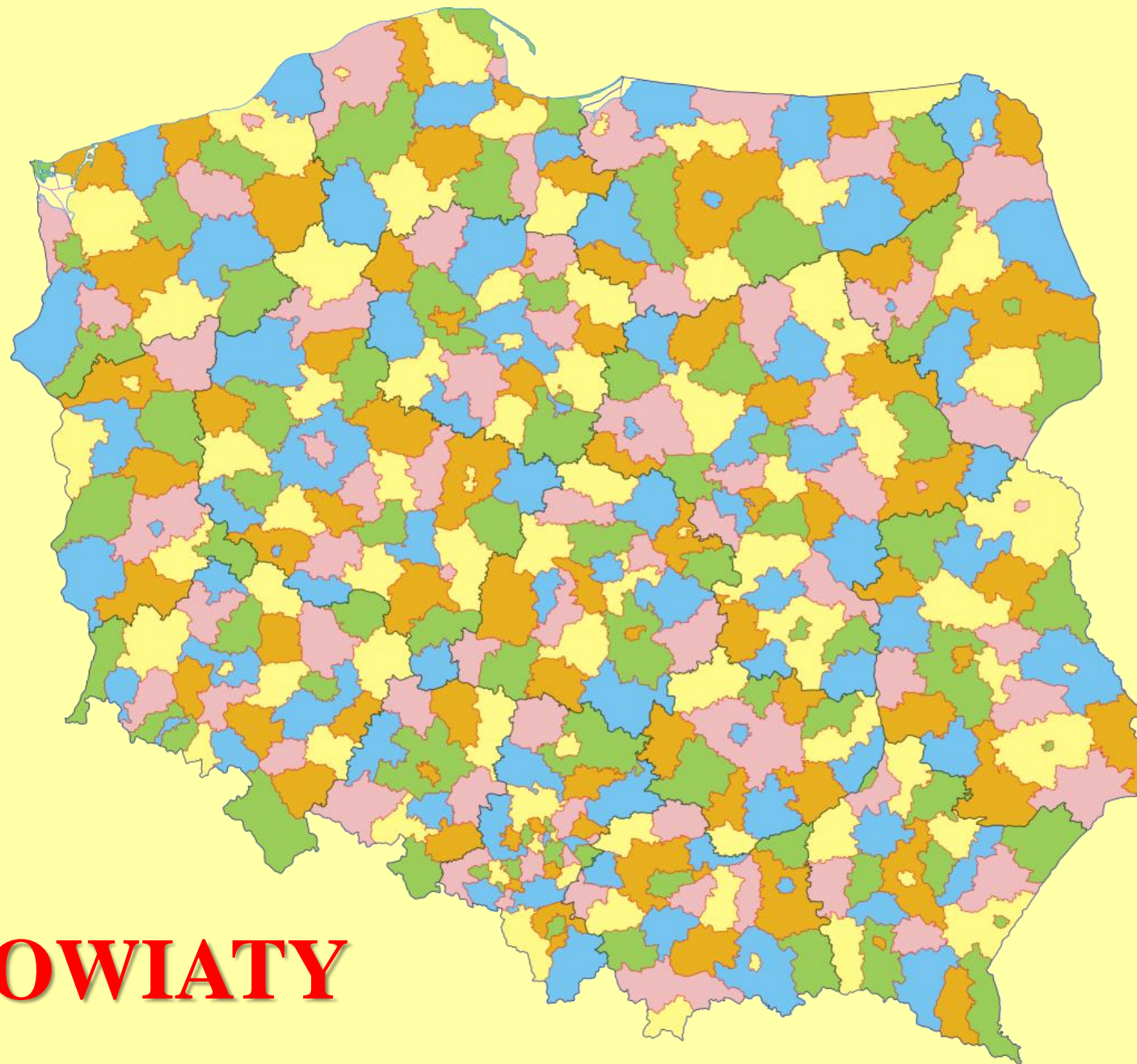
Podział administracyjny 1975-1998

**Podział
administracyjny
Projekt - 6**

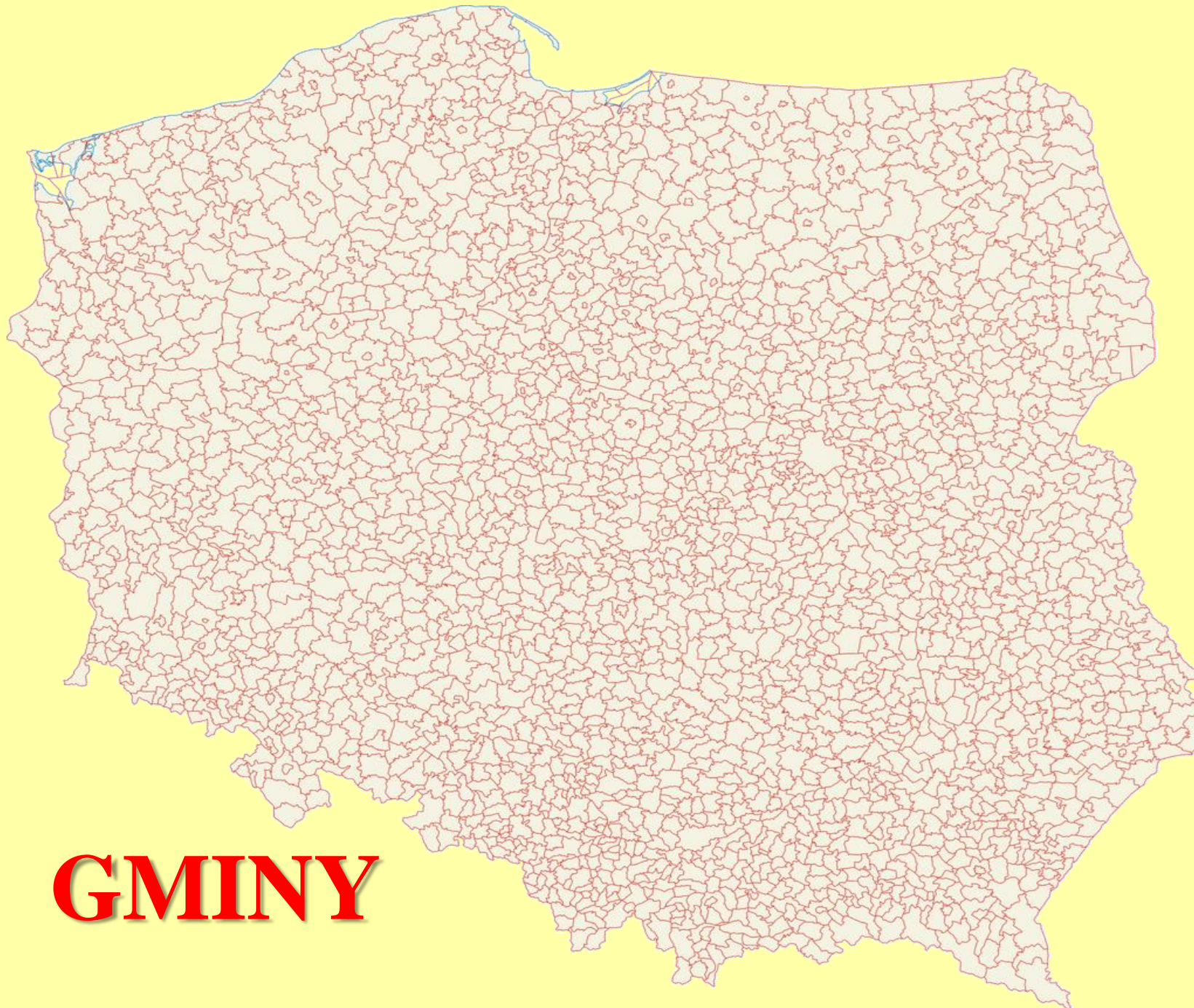

Podział administracyjny od 1999

POWIATY

GMINY

Liczba gmin według województw – stan na 1 stycznia 2018

województwo	DŚ	KP	LB	LS	ŁD	MP	MZ	OP	PK	PL	PM	ŚL	ŚK	WM	WP	ZP	Polska
gminy miejskie	35	17	20	9	18	14	35	3	16	13	22	49	5	16	19	11	302
gminy miejsko-wiejskie	56	35	28	34	26	47	52	33	35	27	20	22	31	33	94	55	628
gminy wiejskie	78	92	165	39	133	121	227	35	109	78	81	96	66	67	113	48	1548
gminy ogółem	169	144	213	82	177	182	314	71	160	118	123	167	102	116	226	114	2478

Liczba powiatów według województw

województwo	DŚ	KP	LB	LS	ŁD	MP	MZ	OP	PK	PL	PM	ŚL	ŚK	WM	WP	ZP	Polska
miasta na prawach powiatu	4	4	4	2	3	3	5	1	4	3	4	19	1	2	4	3	66
powiaty	26	19	20	12	21	19	37	11	21	14	16	17	13	19	31	18	314
powiaty ogółem	30	23	24	14	24	22	42	12	25	17	20	36	14	21	35	21	380

**Polska jest krajem, w którym istnieje permanentna
niemożność porządkowania przestrzeni – i gdzie
w sumie uznaje się to za stan normalny.**

**Pozostaje nadzieja,
że (...) tragiczna w skutkach katastrofa naturalna,
jaką była (...) powódź skutecznie ujawni prawdę
o wybitnym niechlujstwie, które charakteryzuje
polskie działania w przestrzeni.**

Przewodniczący Polskiej Rady Architektury,

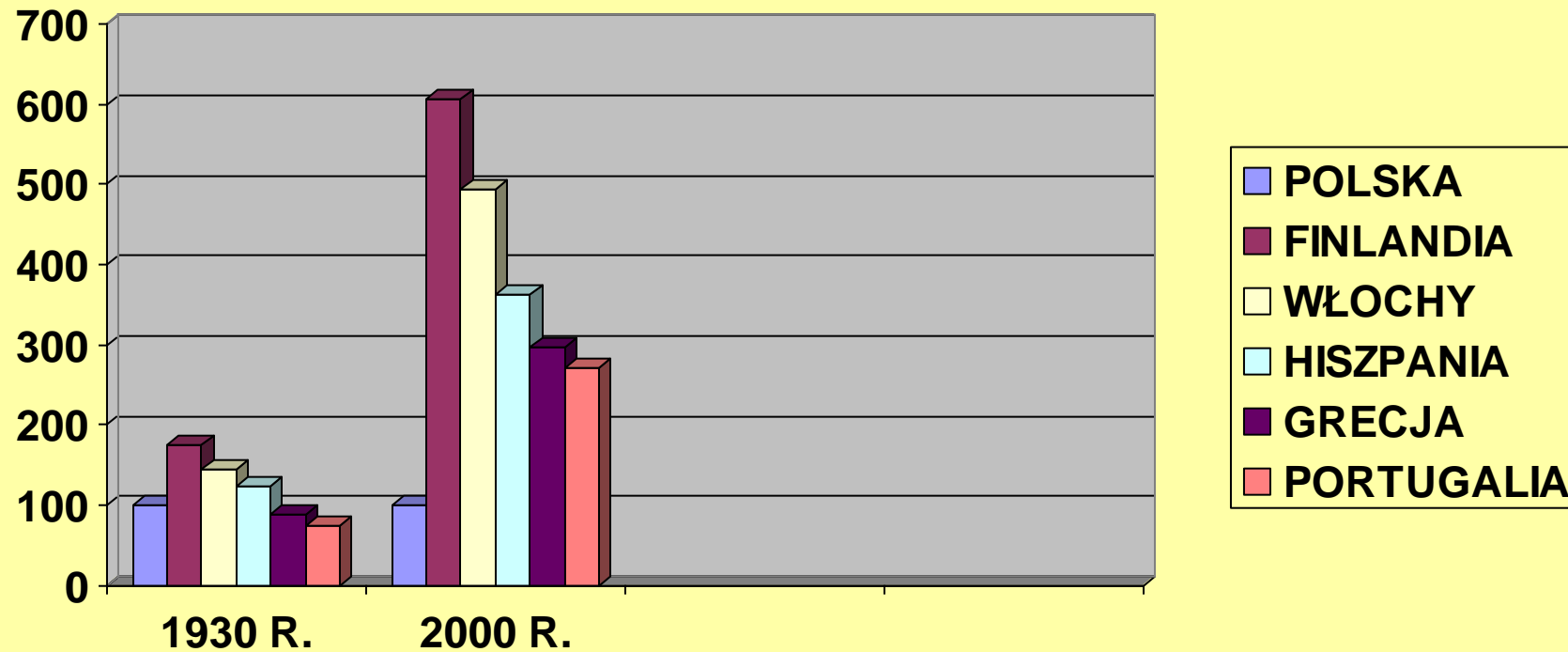
Krzysztof Chwalibóg

„TP” - 13 VI 2010

RACHUNEK ZA PRL

PKB *per capita* [%]

Dane z roku 1930 – dochód społeczny lub wartość produkcji rolniczej, górniczej i przemysłowej *per capita*

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

Dziesięć lat odrodzonego samorządu terytorialnego w Polsce

(Od inicjatywy Senatu
do decentralizacji państwa)

*Materiały z konferencji
zorganizowanej przez Komisję Samorządu Terytorialnego
i Administracji Państwowej
pod patronatem Marszałka Senatu
prof. dr hab. Alicji Grześkowiak
23 maja 2000 r.*

**Dr Mieczysław Janowski
Przewodniczący Komisji
Samorządu Terytorialnego
i Administracji Państwowej
Senatu RP**

**Jeśli powiedzie się samorządom, powiedzie się i Polsce,
a zatem - mam wszystkim.**

**Bądźmy wytrwali i umiejmy dostrzec zarówno ogrom
dobrej roboty, którą wspólnie wykonaliśmy, jak i wielość
zadań, które czekają na nasz, również wspólny, wysiłek.**

Bądźmy razem i róbmy swoje!

M. J. 2000

**Michał Kulesza, Jerzy Regulski,
Teresa Rabska Andrzej Porawski ,
Mieczysław Janowski, Jerzy Stępień**

Senat RP -2000.

**Miasto (gmina, powiat, województwo, państwo)
nie jest celem samym w sobie, lecz jego celem ma
być człowiek, do którego winno dostosowywać
swe struktury i kryteria,
według których ma się rządzić.**

**Jeśli władze publiczne tracą sprzed oczu tę
prawdę, działają jak maszyna, która kręci się
bezużytecznie, z ryzykiem wyrządzenia szkody.**

J.P. II - 1985

Maurycy Zdzisław Jaroszyński (1890 - 1974)

Specjalista z zakresu prawa administracyjnego i postępowania administracyjnego,

Profesor Uniwersytetu Warszawskiego, Członek PAN,

Prezes Związku Powiatów Rzeczypospolitej Polskiej w 1933 r.

Prezes Rady Związku Rewizyjnego Samorządu Terytorialnego w 1938 r.

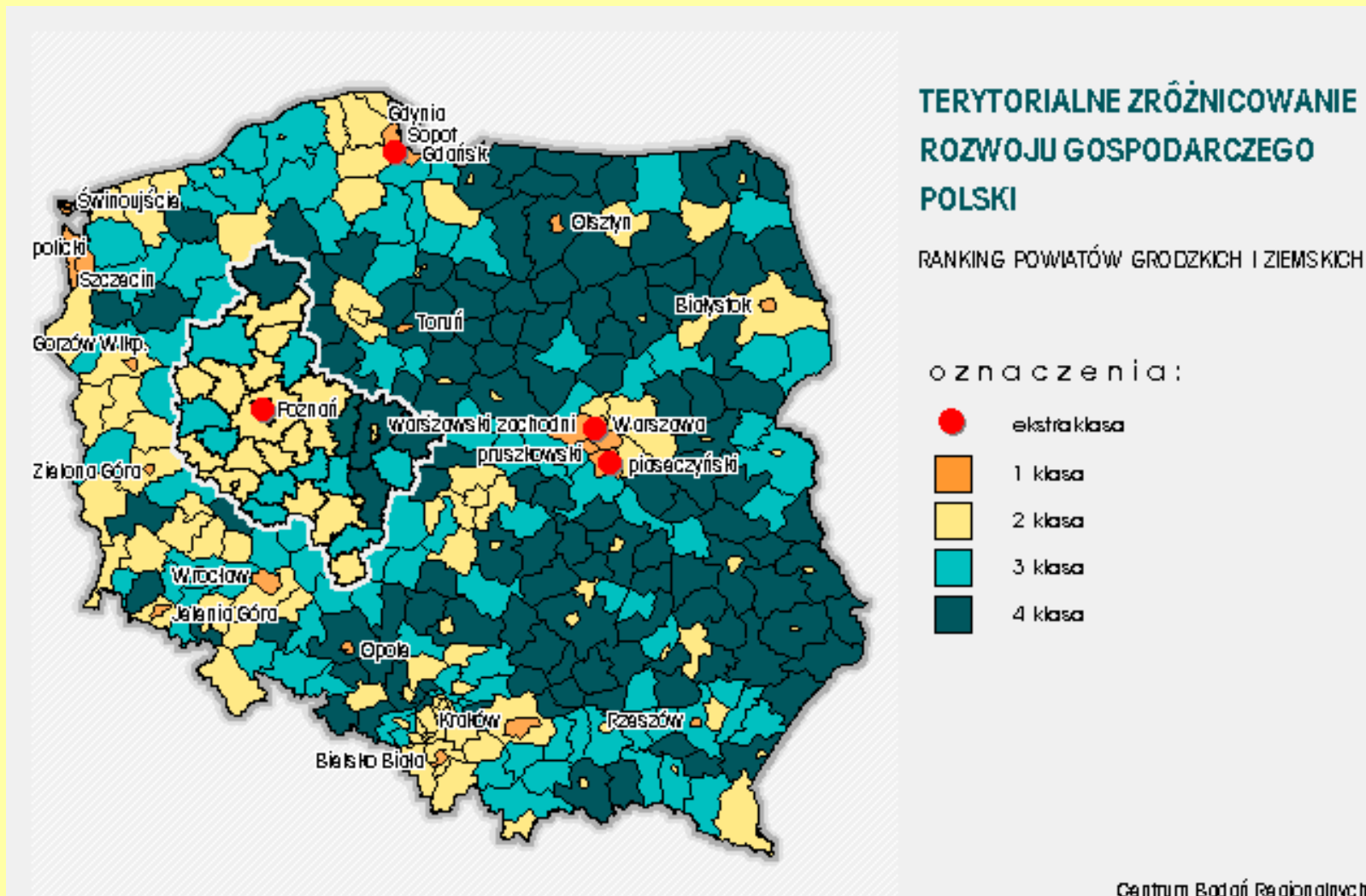
Samorząd terytorialny w Polsce (1923)

Samorząd gminy wiejskiej (1925)

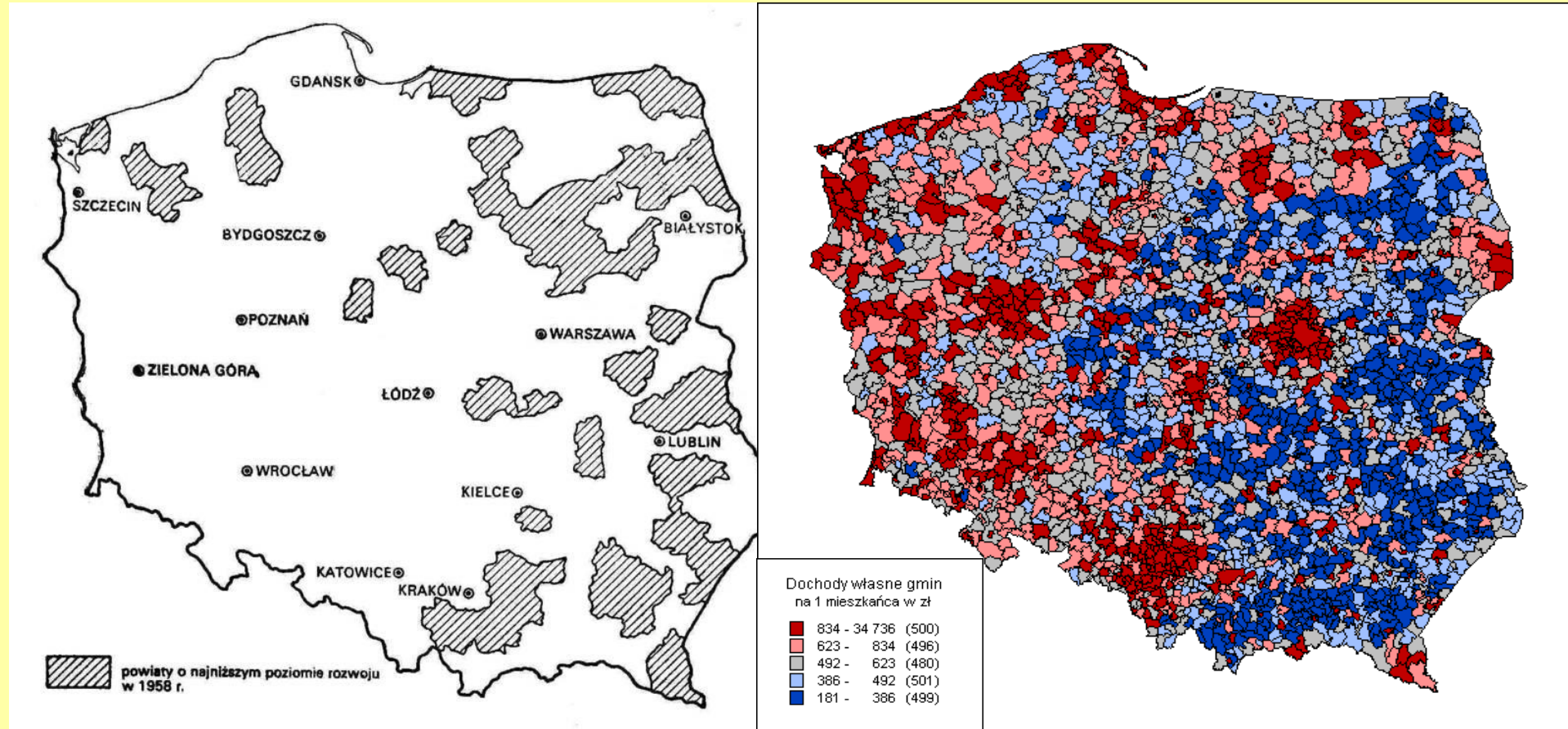
**„Między rządem a samorządem nie ma
żadnych «naturalnych» przeciwieństw (...)
albowiem rząd i samorząd – to tylko (...) dwa
odmiennie skonstruowane narzędzia,
którymi posługuje się zorganizowana społeczność
w realizacji celów dobra powszechnego”.**

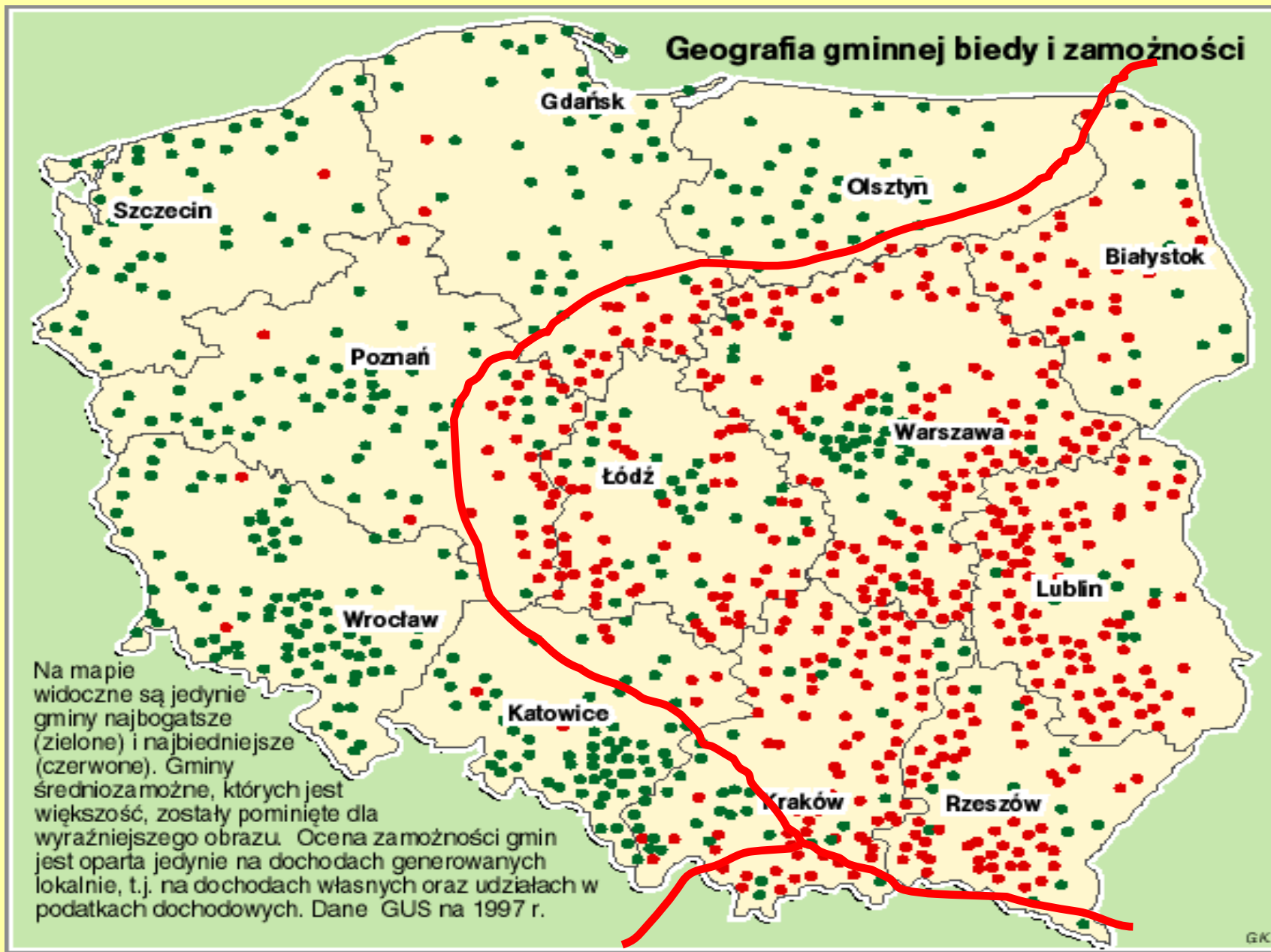
Prof. Maurycy Jaroszyński (1934)

Terytorialne zróżnicowanie rozwoju gospodarczego Polski

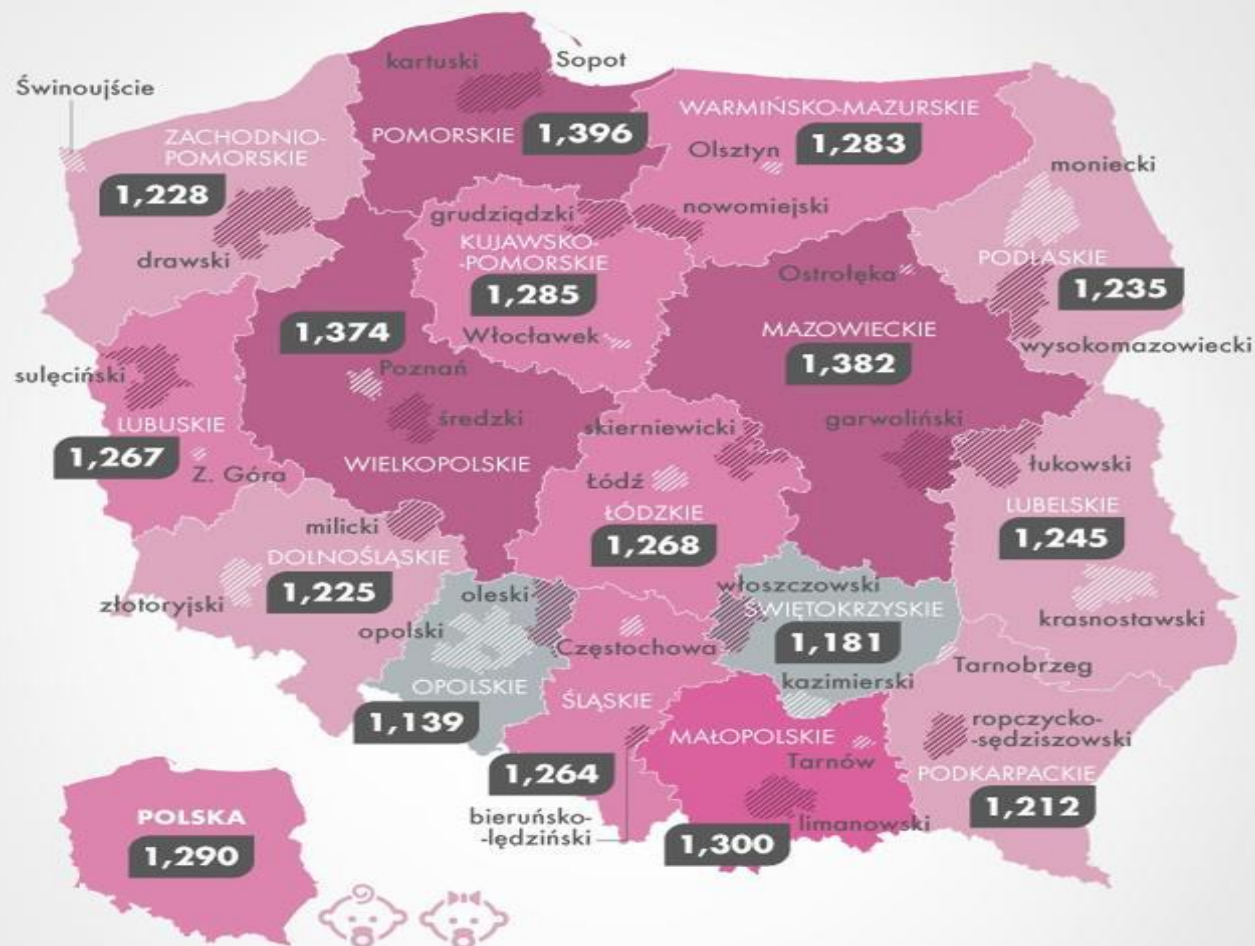
Polska 1958 - 2004

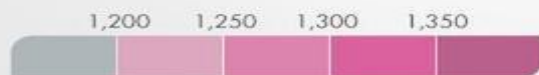

Wpływ podziałów rozbiorowych jeszcze istnieje

„DZIECIOLUBNE” OBSZARY POLSKI

współczynnik dzietności teoretycznej (ile dzieci przeciętna kobieta wyda na świat w trakcie całego swojego życia rozrodczego, tj. w wieku 15-49 lat)

powiaty o najwyższej i najniższej dzietności w danym województwie

Źródło: GUS, dane za 2014 r.

marsit infografika.wp.pl

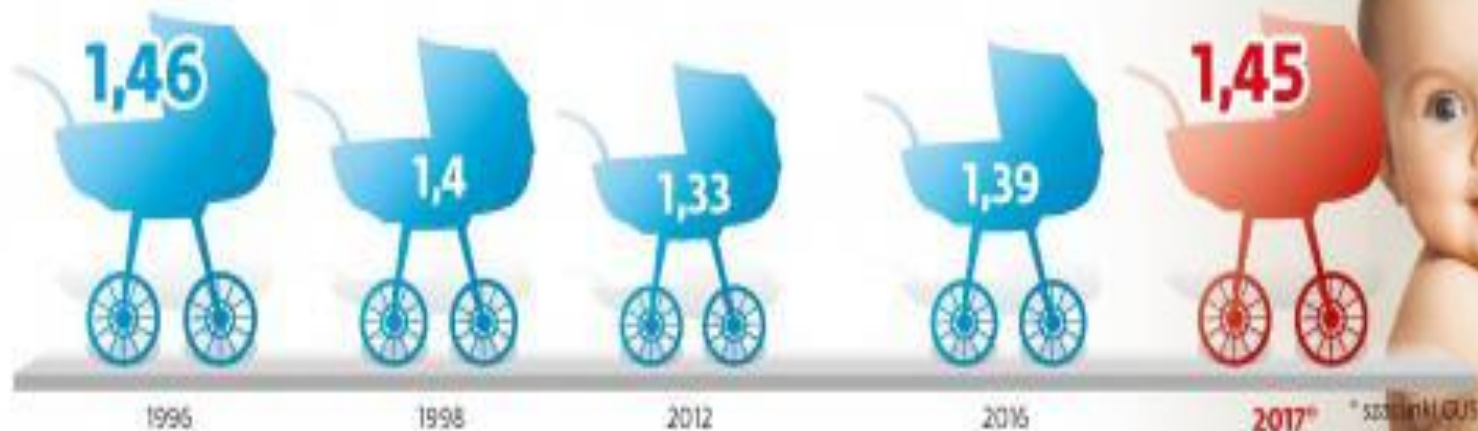
Największy problem :

ZAPAŚĆ DEMOGRAFICZNA

<https://parenting.pl/najbardziej-dzieciolubne-regiony-polski-raport>

W POLSCE NAJWYŻEJ OD 20 LAT

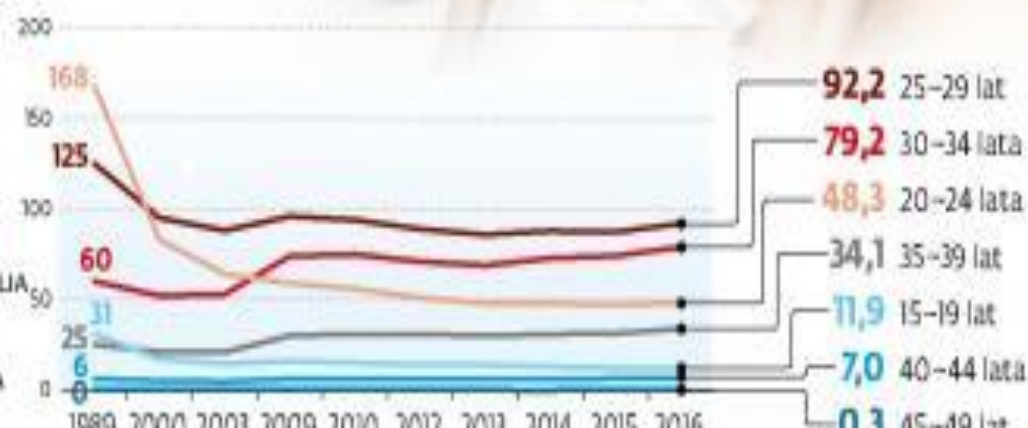
10 IV 2018

NA TLE EUROPY

DZIETNOŚĆ KOBIEC W POLSCE
(urodzenia na 1000 kobiet)

Źródło: GUS, Eurostat, statista.com

<http://forsal.pl/artykuly/1116376,wskaznik-dzietnosci-rosnie-ale-pokolenia-nie-zastapimy>

ATLAS DEMOGRAFICZNY POLSKI

Demographic Atlas
of Poland

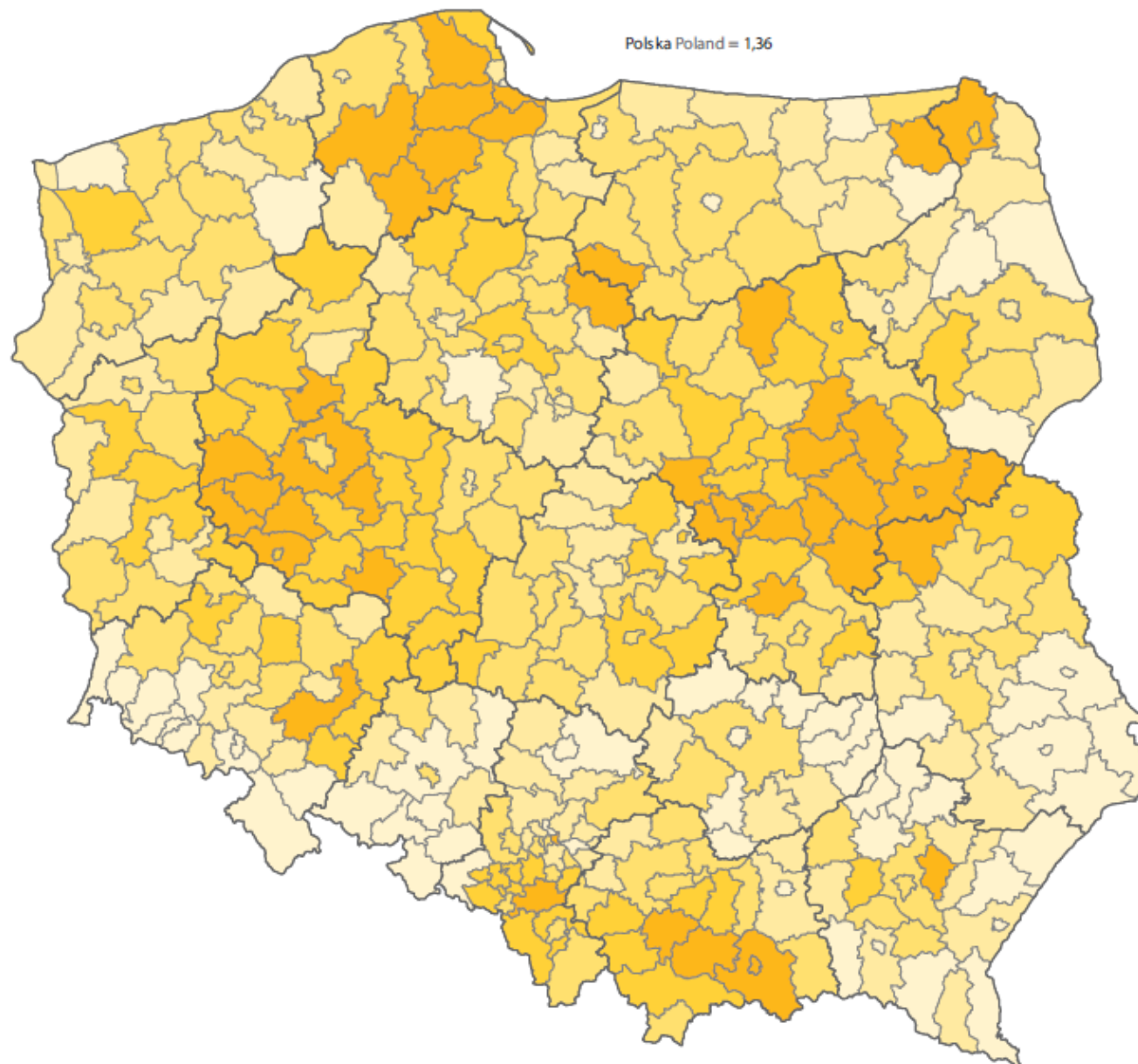
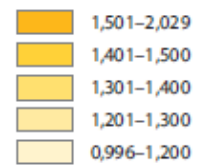

Warszawa / Warsaw 2017

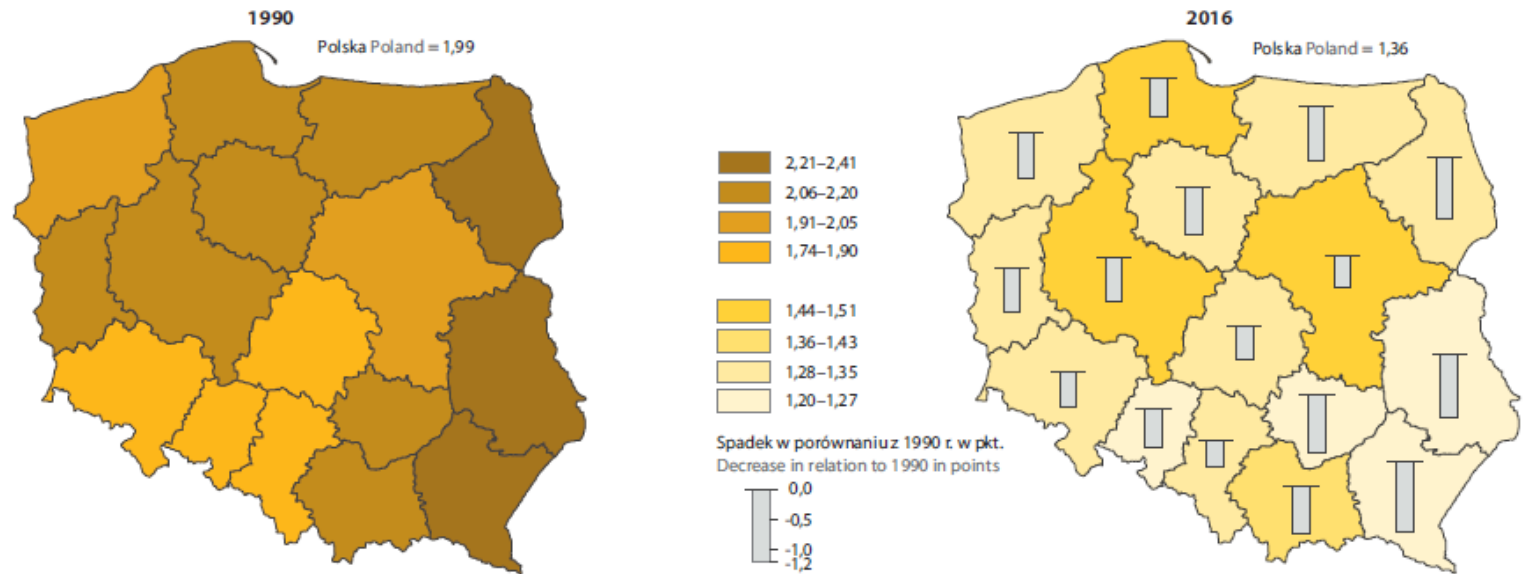
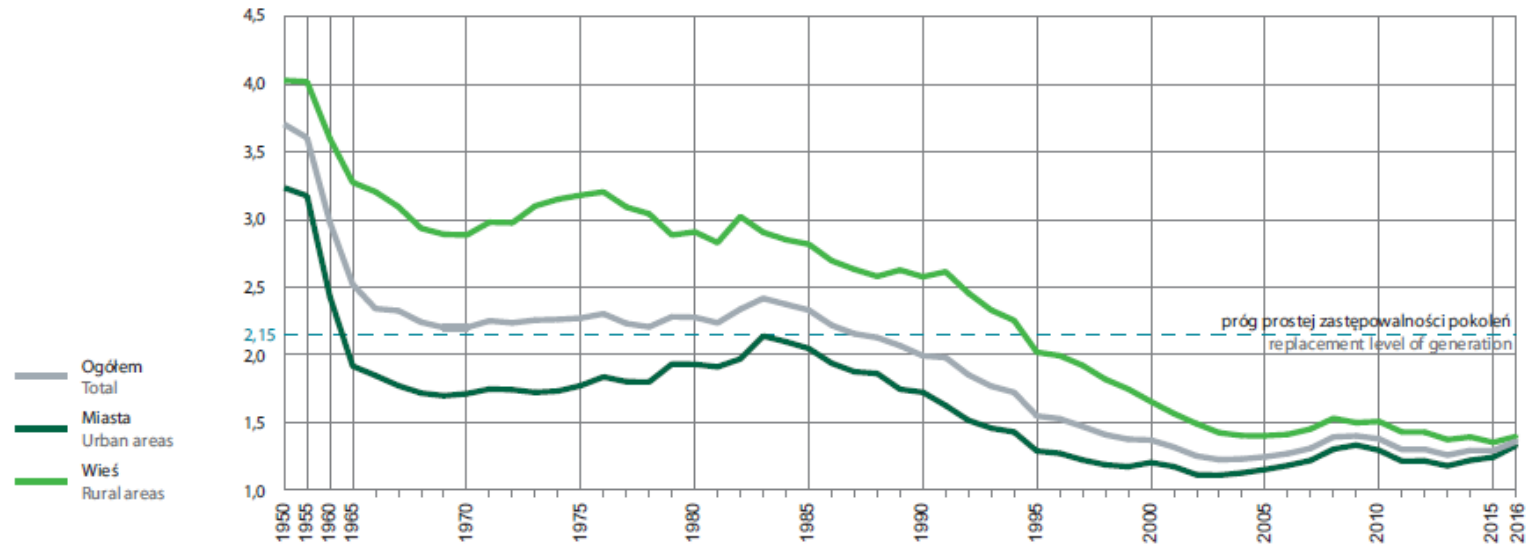
Współczynniki dzietności w powiatach w 2016 r.
Total fertility rates by powiats in 2016

Współczynnik dzietności
– teoretyczna liczba dzieci, jaką urodziłaby przeciętnie kobieta, gdyby przez cały okres rozrodczy (wiek 15–49 lat) jej płodność była taka, jak w badanym roku.

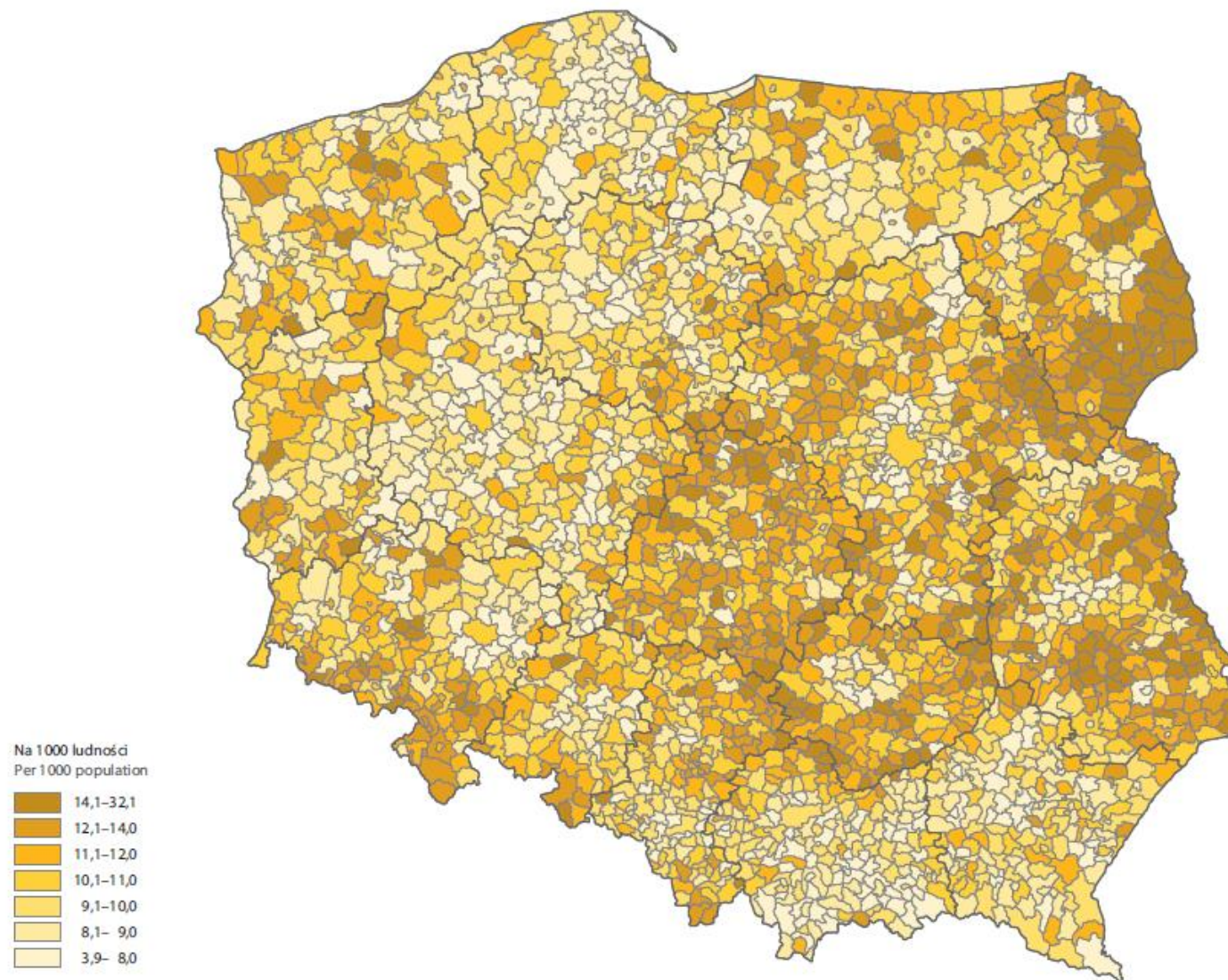
Total fertility rate (TFR)
– means the theoretical number of children that would be born on average by the woman, if throughout the reproductive age (15–49 years) her fertility was the same as in the study year.

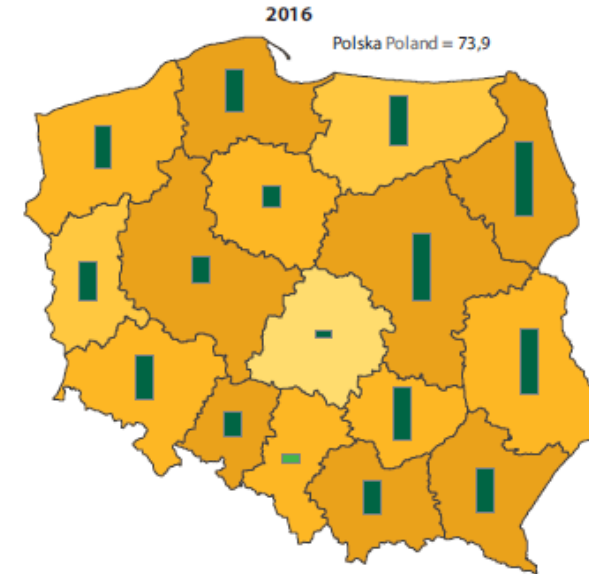
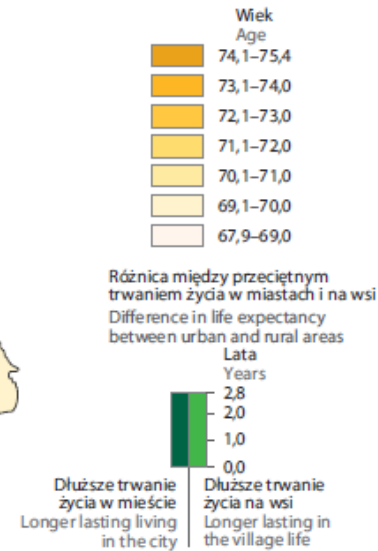
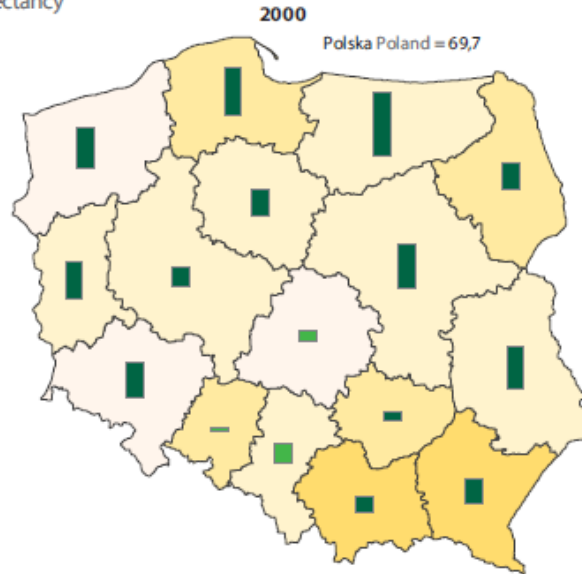
Współczynniki dzietności
Total fertility rates

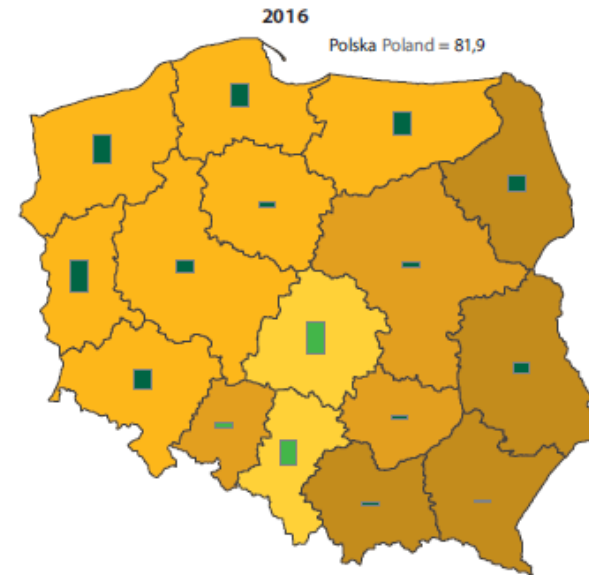
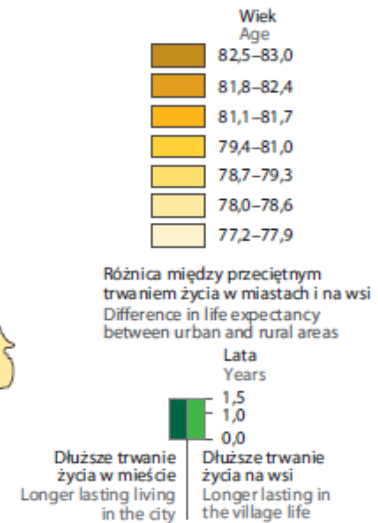
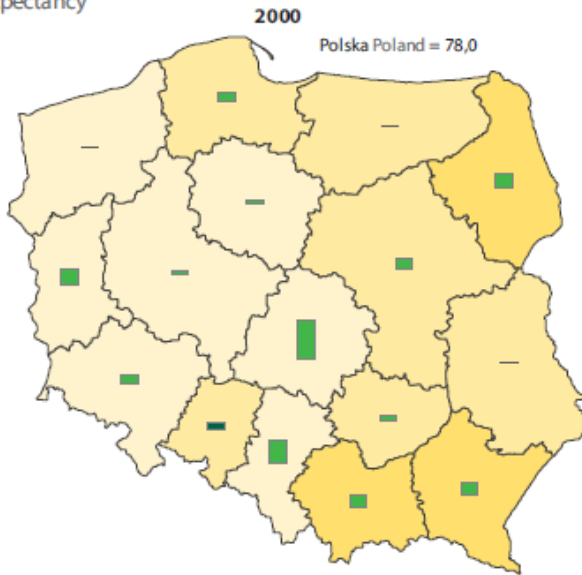
Współczynniki zgonów w gminach w 2016 r.
Deaths rates by gminas in 2016

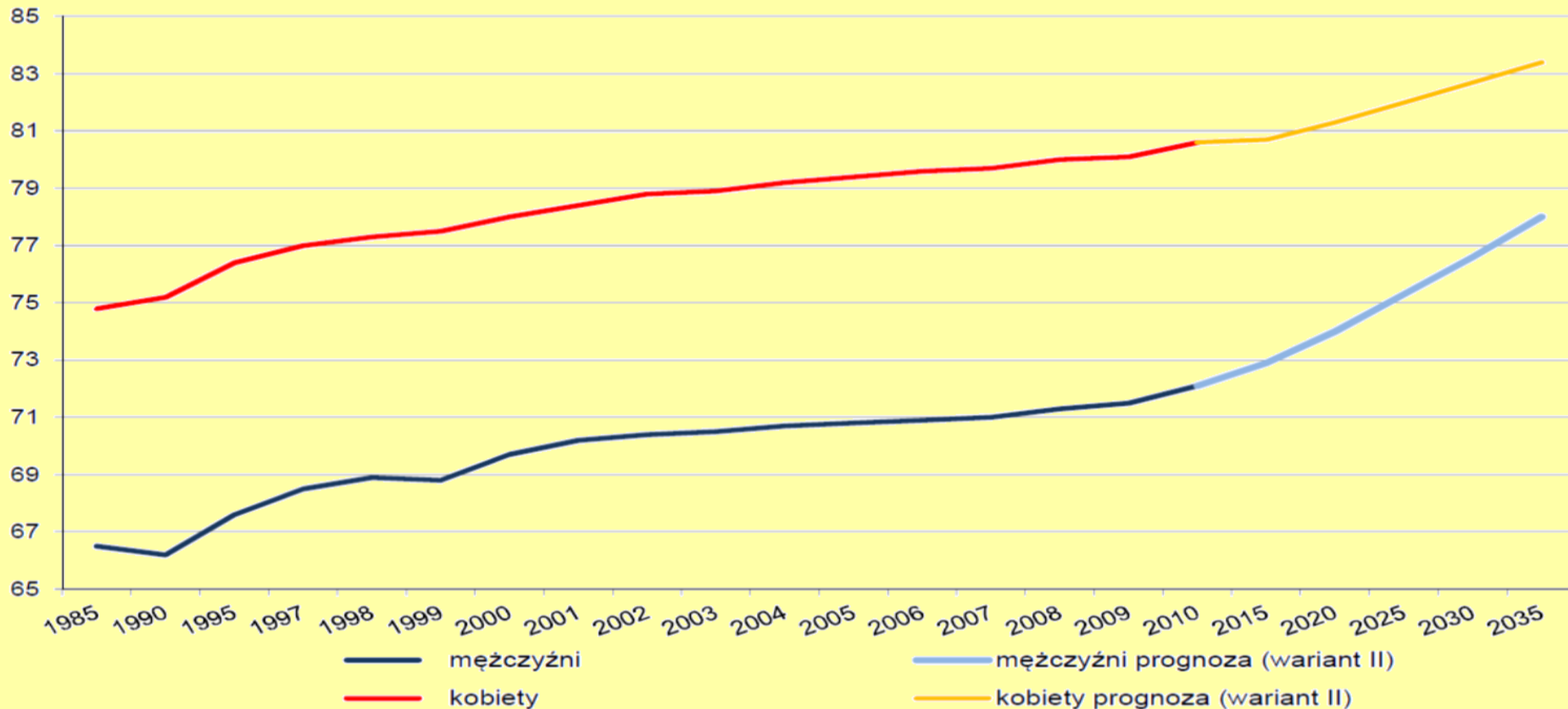
Przeciętne trwanie życia mężczyzn
Males life expectancy

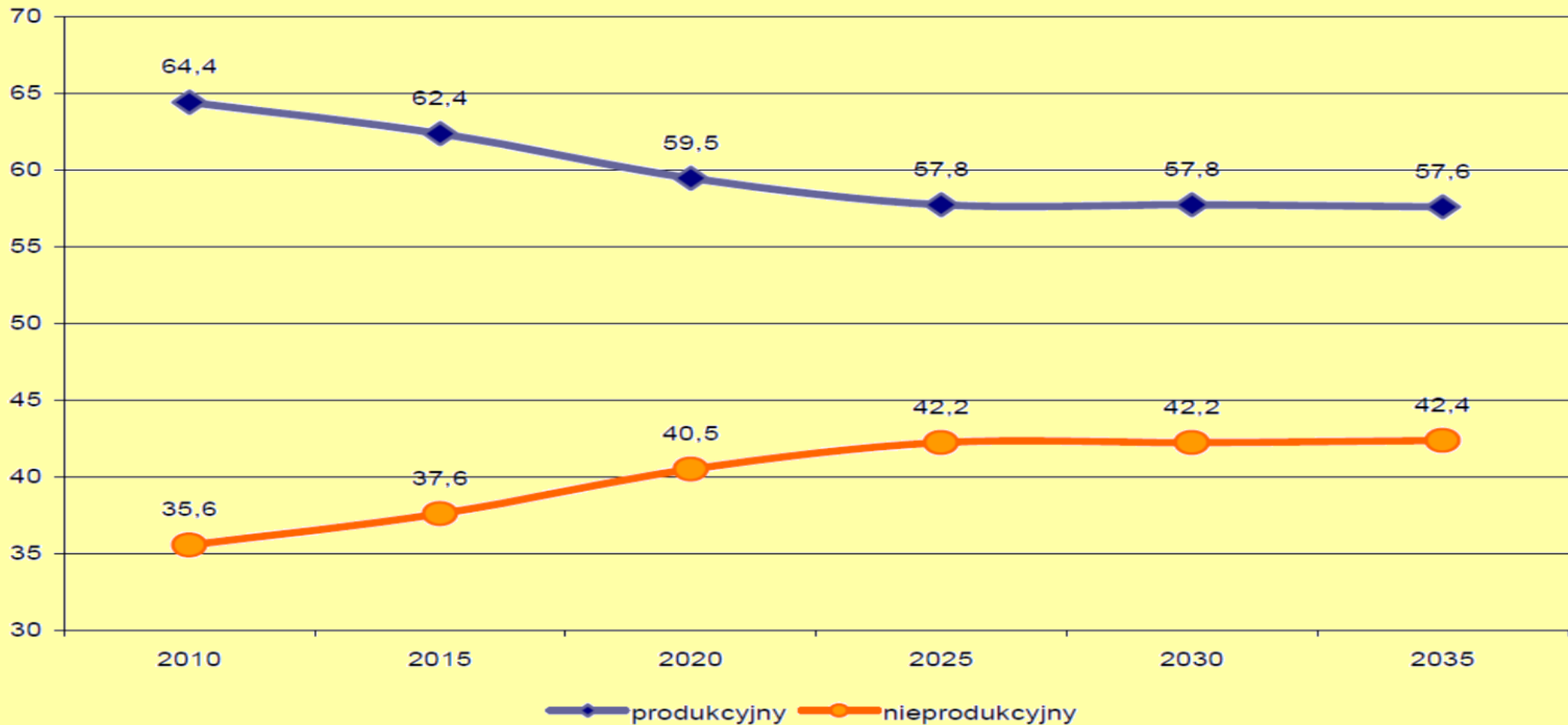
Przeciętne trwanie życia kobiet
Females life expectancy

Przeciętne trwanie życia wg płci. GUS

Struktura demograficzna ludności Polski 2010-2035. GUS

Samorządność terytorialna

– współpraca obywateli dla dobra wspólnoty,
realizowana w wymiarze lokalnym i regionalnym

Samorząd terytorialny i społeczeństwo obywatelskie są instytucjami względem siebie autonomicznymi, ale pozostającymi w sprzężeniu zwrotnym. **Nie ma dobrze funkcjonującego, nowoczesnego społeczeństwa obywatelskiego bez dobrze funkcjonującego systemu samorządności instytucjonalnej.**

Nie ma też dobrze funkcjonującego samorządu terytorialnego bez wzmocnienia go współpracą z instytucjami społeczeństwa obywatelskiego. Nadto, samorząd terytorialny nie może spełniać prawidłowo swych społecznych funkcji bez realizacji zasady pomocniczości (subsydiarności).

Odrodzenie polskiego samorządu w roku 1990, po ponad pół wieku jego nieistnienia, oraz upowszechnienie zasad samorządności nie było zadaniem łatwym. Entuzjazm działaczy, w pierwszej kadencji związanych głównie z Komitetami Obywatelskimi „Solidarność” nie zawsze wiązał się z umiejętnościami doskonalenia zawodowego i profesjonalizmem pracy.

- Największym powiatem pod względem powierzchni jest powiat białostocki (2 984,64 km²),
- największym miastem na prawach powiatu pod względem powierzchni i liczby mieszkańców jest Warszawa (517,24 km² i 1 729 119),
- największym powiatem pod względem liczby mieszkańców jest powiat poznański (344 752)
- najgęściej zaludnionym powiatem jest powiat pruszkowski (631 osób/km²),
- najgęściej zaludnionym miastem na prawach powiatu są Świętochłowice (4084 osób/km²).

- Najmniejszym powiatem pod względem powierzchni jest powiat bieruńsko-lędzki (158 km²)
- najmniejszym miastem na prawach powiatu pod względem powierzchni jest miasto Świętochłowice (13 km²)
- najmniejszym powiatem pod względem liczby mieszkańców jest powiat sejneński
- (21 452),
- najmniejszym miastem na prawach powiatu pod względem liczby mieszkańców jest Sopot (40 075),
- najrzadziej zaludnionym powiatem jest powiat bieszczadzki (19,56 osób/km²).

Urzędy rejonowe zostały powołane na mocy ustawy z dnia 22 marca 1990 r. o terenowych organach rządowej administracji ogólnej oraz rozporządzenia Ministra – szefa URM z dnia 1 sierpnia 1990 r.

Liczba urzędów rejonowych wynosiła 254.

Urzędy te nie były organami samorządowymi, ale wykonywały zadania i miały kompetencje administracji rządowej. Urzędy rejonowe działały do 31 XII 1998 r..

316

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA-SZEFA URZĘDU RADY MINISTRÓW

z dnia 1 sierpnia 1990 r.

w sprawie określenia siedzib i terytorialnego zasięgu działania urzędów rejonowych.

Na podstawie art. 36 ust. 2 ustawy z dnia 22 marca 1990 r. o terenowych organach rządowej administracji ogólnej (Dz. U. Nr 21, poz. 123) w związku z art. 7 ust. 4 ustawy z dnia 12 listopada 1985 r. o zmianach w organizacji oraz zakresie działania niektórych naczelnych i centralnych organów administracji państwowej (Dz. U. Nr 50, poz. 262, z 1987 r. Nr 33, poz. 180, z 1989 r. Nr 30, poz. 163, Nr 64, poz. 387, Nr 73, poz. 433 i 434 oraz z 1990 r. Nr 34, poz. 198) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustala się siedziby i terytorialny zasięg działania urzędów rejonowych:

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 27 sierpnia 1990 r.

Minister-Szef Urzędu Rady Ministrów: *J. Ambroziak*

KONIECZNY JEST ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY

Jak się gospodarzą samorzady terytorialne. Przykład.

Dług sektora rządowego i samorządowego (general government) wyniósł **1 029,01** mld zł na koniec I kw. 2018 r., co oznacza wzrost o **2,6%** od końca ub.r., podało Ministerstwo Finansów. Państwowy dług publiczny (PDP, liczony wg polskiej metodologii) wyniósł 989,18 mld zł i wzrósł o 2,8% od końca ub.r.

Zmiana PDP w I kwartale 2018 r. była wynikiem:

- wzrostu zadłużenia podsektora rządowego o **28 718,7** mln zł (+3,2%), w tym zadłużenia Skarbu Państwa (SP) po konsolidacji o **28 780,6** mln zł (+3,2%),

- **spadku zadłużenia podsektora samorządowego o 1 358,4 mln zł (-2,0%), w tym jednostek samorządu terytorialnego i ich związków o 1 403,1 mln zł (-2,1%),**

wzrostu zadłużenia podsektora ubezpieczeń społecznych o **0,3** mln zł (+0,4%).

Warszawa, 11.06.2018 (ISBnews)

Polskie samorzady należą obecnie najsilniejsze w Europie Środkowej.

Dysponują prawie 10% PKB oraz blisko milionem hektarów skomunalizowanych nieruchomości.

Polska może istnieć bez powiatów, ale nie można zaprzestać realizacji zadań wykonywanych obecnie przez powiaty na rzecz społeczeństwa. Dlatego też teza o możliwych ogromnych oszczędnościach świadczy albo o wyjątkowo złej woli, albo o nieznamomości tematu.

Ktoś przecież w imieniu państwa musi załatwiać sprawy obywateli z zakresu budownictwa, wydać prawo jazdy, prowadzić zasób geodezyjny czy przeprowadzić pobór do wojska. Czy realizujący te zadania urzędnik samorządowy będzie powiatowy, czy gminny, dla obywatela ma znaczenie drugorzędne. Za swą pracę musi jednak dostać wynagrodzenie i muszą być poniesione inne koszty pozapłacowe, o czym zdają się niektórzy zapominać.

Pragnę zwrócić uwagę na fakt, że głosy w sprawie likwidacji samorządu powiatowego płyną nie „z dołu”, od członków wspólnot lokalnych, a „z góry”, od polityków kierujących się interesem swojej partii politycznej lub chęcią zbiccia kapitału politycznego na populistycznym haśle o konieczności ograniczania administracji publicznej.

Kto to powiedział?

**Ludwik Węgrzyn
Starosta bocheński,
Prezes Związku Powiatów Polskich
2004 r.**

Człowiek jest wielki nie przez to, co posiada, lecz przez to, kim jest; nie przez to, co ma, lecz przez to, czym dzieli się z innymi.

Bogatym nie jest ten kto posiada, lecz ten kto daje.

**Nie ma większego bogactwa
w narodzie nad świątłych obywateli.**

Nie bój się, nie lękaj! Wypłyn na głębię!

DUC IN ALTUM !

J. P. II

Bądźmy więc użyteczni!

**ŚWIĘTA KINGA
PATRONKA SAMORZĄDÓW**

Marek Grechuta

Wolność

- Bo wolność - to nie cel lecz szansa, by
...
 - wśród mądrych ludzi żyć,
widzieć dobroć w oczach ich i szczęście.
- Wolność brzmi jak radosny ludzi śmiech
którzy wolność swą zdobyli na obronę
zwycięstwa, mądrości, prawdy i miłości,
spokoju, szczęścia, zdrowia i godności.
- **Wolność to diament do oszlifowania.**

Sápere aude!

Odważ się być mądrym!

Polskim samorządom, w tym powiatom:

PLURIMOS ANNOS!

11 września 2018 r.

*Material – na prawach rękopisu – stanowi ilustrację do wystąpienia podczas obrad
Zgromadzenia Jubileuszowego Związku Powiatów Polskich
na Zamku Królewskim w Warszawie 11 września 2018 r.*

Dr Mieczysław Janowski

Prezydent Rzeszowa (1991-1999)

Członek Zarządu Związku Miast Polskich (1991-1998)

Członek Komitetu Badań Naukowych (1995-1997)

Senator Rzeczypospolitej Polskiej (1997-2004)

Komisja Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej

Posel do Parlamentu Europejskiego (2004-2009)

Komisja Rozwoju Regionalnego